

CEANNLITREACHA; FLEISCÍNÍ; AN UASCHAMÓG

CEANNLITREACHA

3.1 I ngnáthscríobh na Gaeilge is iondúil go n-úsáidtear ceannlitir i dtús focail sna cásanna seo a leanas

□ i dtús abairte: *Thángamar abhaile*

□ in ainmneacha Dé: *an tAthair; an Spiorad Naomh; Mac Dé*

□ i dteidil speisialta: *Caitliceach; an Taoiseach; Mo Dhá Róisín; an Roinn*

Oideachais

□ i dteidil chinnte mar *Ard-Easpag Ard Mhacha; Rúnaí na Roinne Airgeadais; ach ollamh ollscoile; ardeaspag nó cairdinéal; rúnaí comhlachta*

□ i logainmneacha: *Baile Átha Cliath; Éire*

□ in ainmfhocal nó in aidiacht a chumtar ó ainm duine nó ó ainm áite:

Súilleabhánach; Spáinneach; Connachtach; Eorpach; Corcaíoch

□ in ainmneacha na laethanta, na míonna, na bhféilte agus a mbigilí: *an Luan; Dé Máirt; Eanáir; Lá Fhéile Muire na Deastógála; Oíche Shamhna; maidin Lae Nollag*

□ in ainmneacha teangacha: *Laidin; Gréigis*

Mionlitir is gnách i gcásanna mar *cearc fhrancach; aiteann gaelach; péacóg ghréagach; cló iodálach*, áit nach léiríonn an aidiacht brí náisiúntachta a thuilleadh.

3.2 Cuirtear na rialacha thuas i bhfeidhm ar fhocail a bhfuil réamhlitir rompu amhail is dá mbeadh gan an réamhlitir a bheith ann: *i nDún na nGall; Uachtarán na hÉireann; Tomás Ó hAoláin; an tSín*.

Nuair a bhaintear feidhm as ceannlitreacha agus mion-cheannlitreacha i gcló suaitheantais is mion-cheannlitreacha a úsáidtear gan fleiscín mar réamhlitreacha: *CÚIL AN TSÚDAIRE; STAIR NA HÉIREANN; AN MUILEANN GCEARR; CEOL NA NÉAN*.

Mar an gcéanna is mion-cheannlitir a úsáidtear i gcás réamhlitir nuair is ceannlitir gach litir den bhunfhocal: *ÁR NATHAIR; AN TATHAIR SÍORAÍ*; ach féadtar ceannlitir a úsáid freisin in urú ar chonsan, i gcás *t* roimh *s*, agus i gcás *h* roimh ghuta: *CLANN NA NGAEL; MAC AN TSAOI; Ó HAOLÁIN; POBLACHT NA HÉIREANN*.

3.4 Úsáidtear ceannlitir i dtús an dara mír de chomhfhocal i dteidil dhílse mar an *Príomh-Bhreitheamh; Ard-Uachtarán an Oird; Naomh-Mhuire Síor-Ógh*.

3.5 Ní úsáidtear ceannlitir de ghnáth i gcás forainmnigh a thagraíonn do Dhia: *is tú mo Dhia; maithfidh sé ár bpeacaí dúinn; go dtaga do ríocht; ina aingil agus ina naoimh.*

AN FLEISCÍN

3.6 Úsáidtear an fleiscín

□ idir na réamhlitreacha *n, t* agus mionlitir ghutach: *ár n-arán; an t-athair; ach ár nAthair; an tAlbanach*

□ idir dhá mhír de chomhfhocail chun dhá ghuta, dhá chomhchonsan, dhá *ch, dh, th*, etc. a scaradh: *so-ite; lag-ghlórach; droch-chaint; gnáth-thuarastal*

□ idir focal agus a iarmhír chun dhá chomhchonsan a scaradh: *ár maoin-ne; mo chos-sa*

□ idir dhá réimír de ghnáth: *sin-seanathair*; ach ní úsáidtear fleiscín i gcomhfhocail más mír iasachta aon chuid de: *pailéibhithe olaíocht*

□ idir ceann ar bith de na réimíreanna *do-, fo-, so-* agus ceann ar bith de na grúpaí litreacha *bha, bhla, bhra, dha, gha, ghla, ghra, mha*: *do-bhainte; so-bhlasta; fo-bhrat; so-dhaite; fo-gharraíodóir; so-ghlactha; fo-ghraí; do-mharaithe*, agus in aon chás eile inar bhaol go mbeadh an focal do-aitheanta d'éagmais an fhleiscín

□ i dteidil dhílse mar *an Príomh-Bhreitheamh; an tArd-Aighne*; ach scríobhtar freisin i gcomhthéacs neamhfhoirmiúil: *an tArdaighne; an Príomhchigire*.

□ i ndiaidh *an-* (réimír threise), *dea-*: *an-te; dea-bhean*

□ chun athbhrí a sheachaint: *do ghrá-sa*. Féach freisin **24.3**.

AN UASCHAMÓG

3.7 Úsáidtear an uaschamóg

□ sa mhír bhriathartha *d'*: *d'ólainn; d'fhreagair sí*

□ lena thaispeáint go bhfuil guta ligthe ar lár as na haidiachtaí sealbhacha *mo, do*; as na réamhfhocail *de, do*, agus as an mbriathar *ba*: *m'ordóg; i d'fhiacail; thit sé d'each; b'ait liom; dá mb'fhéidir; má b'eol*.